

De les hores extres a les hores mortes

La primera estampa que ofereix Ontinyent, en arribar-hi des de la carretera que la uneix amb València per la banda nord, parla com un llibre obert de la història més recent d'aquesta ciutat de vora 37.000 habitants, capital de la Vall d'Albaida. A banda i banda del pont d'accés al municipi, queden els testimonis d'un passat consagrat a una indústria tèxtil nascuda a la vora del riu Clariano. A la banda esquerra s'erigeix pètria i sòbria la fàbrica de Gandia Blasco, avui reconvertida en expositor de la renovada firma mentre observa els canvis que succeeixen al poble que té a l'esquena. A la banda dreta del pont, una xemeneia recorda el lloc on en altres temps hi hagué la fàbrica Paduana, segurament la més important de la comarca fins que en 2005 presentà una suspensió de pagaments que, a banda de liquidar l'empresa, va donar un colp quasi mortal a l'autoestima del sector tèxtil valencià. Per sota del pont, el riu Clariano continua fluïnt, escurçat i un punt somort. Ara, però, ja no té catúfols per moure ni residus per engolir.

“Ací hem sigut molt del tèxtil”, explica Pasqual Reig, que als seus 65 anys dedica els matins a la conversa amb els amics a la plaça del Barranquet després de tota una vida dedicada a fer borra i filatura. “Però això s'acaba, s'acaba”, remata de seguida Agustí Glòria, de 70 anys i company de tertúlia de Pasqual. Com ells, són molts –per no dir la majoria– els que a Ontinyent i a la comarca de la Vall d'Albaida han consagrat la seua existència a fer productes tèxtils per a la llar. Filatura, *cotton*, niló, terços... són termes familiars per als veïns d'aquest municipi que avui es dirimeix entre un passat recent de discreta abundància i un futur immediat replet d'incerteses.

Perquè a Ontinyent el degoteig de retallades de plantilla, expedients concursals i de liquidació d'empreses ha estat constant des de 2004, i especialment intens entre 2004 i 2005, l'any en què la Unió Europea va obrir les seues portes, encara que només parcialment, als productes xinesos. Estampados

JUAN CAPARRÓS PÉREZ

Panoràmica d'Ontinyent, capital de la Vall d'Albaida, datada a la dècada dels anys 50.

La indústria ja no és el que era. La terciarització de l'economia i la descapitalització dels sectors tradicionals en favor del totxo han provocat l'aprimament del sector i han posat en una situació complicada comarques que, com la Vall d'Albaida, l'Alcoià, el Bages o el Vallès Occidental, en depenien fortament.

Sanchis, Tortosa y Delgado, Vidal y Sanz, Paduana... són només alguns dels noms que, d'un parell d'anys ençà, han passat a formar part de la memòria col·lectiva d'una ciutat fins ara benestant. Per aquests rodals, com també a Alcoi, hi ha moltes Paulac a que Ovidi Montllor ben bé podria musicar.

“Quan et quedés al carrer, caus com una torre. Et fa la sensació que t'ho han llevat tot”, relata Maria Àngels Colomero. I ho explica amb coneixement de causa: a 48 anys, quan en portava 34 a Estampados Sanchis, va veure com es quedava sense feina. Després vingué l'ensorrament, perquè, com ella mateixa recorda, “la feina formava part de la meua identitat”. Colomero, com tants altres, va passar de fer hores extres a passar les hores mortes.

A dieta. La competència xinesa ha generat un aprimament del sector tèxtil que es pot mesurar en xifres. Segons dades del Consell Intertèxtil Espanyol, per primera volta en la història, al 2007, el nombre de treballadors del

La indústria de l'automòbil figura entre les que estan tenint un comportament més bo en els darrers trimestres. A la imatge, la factoria Ford d'Almussafes.

tèxtil a tot l'estat va situar-se per sota dels 200.000, quan en altres èpoques va enregistrar pics de 400.000. Al País Valencià, segons Comissions Obreres, s'han destruït 15.000 llocs de treball relacionats amb el tèxtil, la majoria concentrats a les comarques centrals.

Ontinyent, com Alcoi, Agullent o Cocentaina, municipis d'un dels clústers industrials més importants del país, han perdut empenta industrial, com ho han fet pràcticament tots els territoris dels Països Catalans que van tenir un passat industrial esplendorós en els sectors tradicionals. Processos similars al del tèxtil n'han patit el joguet, el moble o el calcer. "Ens desindustrialitzem. No es tracta d'un fenomen puntual, sinó d'un fenomen estructural", com va explicar Emilio Golf, professor de la Universitat Politècnica de València, durant una jornada organitzada a Alcoi per l'Institut Ignasi Villalonga el passat febrer a propòsit dels "Eixos industrials de l'Arc Mediterrani". En les últimes quatre dècades, la indústria ha perdut pes en el conjunt de l'economia en favor d'altres sectors com ara els serveis. L'any 1973, a Catalunya, la indústria

tenia un pes del 39% en el conjunt de l'economia, contra el 20,9% de l'actualitat. L'any 1985 el 40% de la massa laboral catalana treballava en la indústria; l'any 2012 era menys del 20%.

La pèrdua de pes industrial en l'estructura econòmica és un fenomen inherent a la terciarització de l'economia que, alhora, està íntimament lligat a la consolidació de la globalització. Segons dades de l'Observatori de l'Euram, el 71,2% de les empreses de l'Euram (això és Principat, País Valencià, Balears, Andorra i Catalunya Nord) es dediquen al sector serveis, al costat d'un 32,3% que ho fan a la indústria. Els problemes endògens que expliquen l'aprimament industrial del país són múltiples: predomini de les petites i mitjanes empreses sense prou múscul financer, falta de visió estratègica, la descapitalització, una internacionalització insuficient, problemes en la successió empresarial... són alguns dels factors que hi han incidit.

Conseqüències d'un nou ordre. Tanmateix, la desindustrialització no s'entén sense tenir en compte la recon-

figuració del mapa econòmic global en les últimes dues dècades. És la cantarella ja coneguda de com el que és global afecta el que és local. El llençol que a la dècada dels 70 es teixia en una fàbrica d'Alcoi o una de Terrassa avui es pot fabricar a Bangalore o a Haiyan. La millora de les connexions marítimes i l'optimització de la cadena logística ha reduït els costos de transport. El món ha esdevingut una factoria gegantina on el lloc on es produeix un bé de consum importa poc. Les deslocalitzacions, afavorides pels baixos costos laborals de les zones en desenvolupament, han deixat de ser una cosa exòtica per esdevenir la norma. Com va explicar Antoni Garrell, cofundador del Cercle per al Coneixement durant les jornades abans referides, "a la indústria li ha sorgit una nova competència, procedent d'altres punts del planeta amb una mà d'obra més barata". Les dades corroboren aquesta transformació: els Brics (Brasil, Rússia, Índia, Xina i Sud-àfrica) tenien una participació en el Valor Afegit Brut (VAB) industrial mundial del 12% l'any 1990; el 2010 generaven el 23% del total mundial,

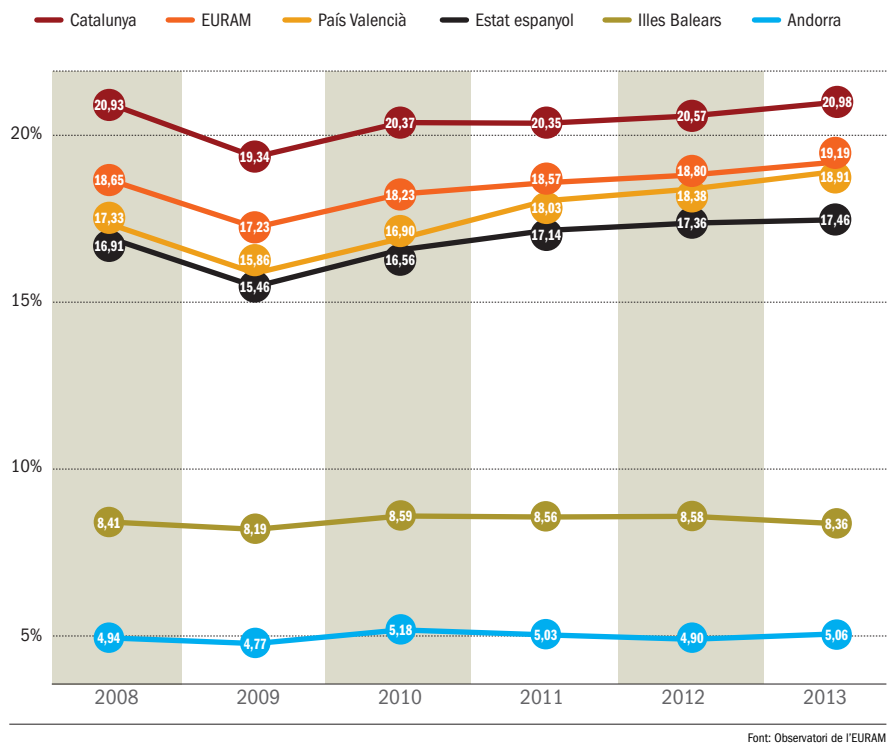
és a dir, quasi el doble que vint anys abans. “S’han reduït les barreres del comerç –explica Garrell, qui també és des de 1998 director general de la Fundació per al Disseny Tèxtil–. Abans el nostre mercat era Espanya; ara és el planeta. La referència del mercat d’un temps ençà és global”.

La crisi no ha fet més que empitjorar la situació. Les xifres mostren (vegeu gràfic) que des de l’any 2008 la contribució de la indústria al conjunt de l’economia ha crescut, per bé que molt minsament. A Catalunya es va establir en un 20,9%; en el cas del País Valencià, va passar d’un 17,3% l’any 2008 al 18,9% de 2013. Tanmateix, si es miren les xifres amb deteniment, tenim que aquesta petita pujada és producte d’un efecte estadístic, més que no d’un increment real. En valors absoluts, Catalunya va passar de tenir un VAB industrial de 38.535 milions d’euros l’any 2008 a un de 36.846 l’any 2013, segons les dades de l’Observatori de l’Euram. Al País Valencià, durant el mateix període, es va passar de 17.063 a 16.789 milions. És a dir, la crisi ha suposat una disminució en l’activitat industrial, per bé que l’efecte estadístic emmascara la realitat a l’hora d’analitzar determinades magnituds. La conclusió, doncs, és que en la baixada general d’activitat provocada per la crisi, la indústria va perdre empenta, però menys que altres sectors. Les xifres d’ocupats també ajuden a prendre consciència de la magnitud de la realitat. Segons dades de l’Institut Nacional d’Estadística, entre 2007 i 2012, al País Valencià es van perdre 96.000 llocs de treball en la indústria manufacturera, per 156.000 al Principat. “Espanya és el país europeu que més ha reduït el seu pes industrial durant la crisi, només per darrere de Grècia i Xipre”, assegura el professor de la UPV Emilio Golf.

Posar fil a l’agulla. El març de 2010, la Unió Europea va fer seua l’Estratègia 2020 que, entre molts altres aspectes, contempla que, per l’any 2020, la indústria aporte el 20% del PIB de cadascun dels països membres. Arribats a aquest punt, i una volta que tot hom ha pres consciència de com d’efímer era el manà del totxo, als fòrums empresarials es parla cada volta més de la necessitat de reindustrialitzar el ter-

Pes de la indústria a l’economia

Pes del Valor Afegit Brut (VAB) de la indústria (sense construcció) sobre el total del VAB

Font: Observatori de l’EURAM

ritori, és a dir, apostar per una efectiva reindustrialització que “vaja més enllà dels discursos”, apunta Antoni Garrell, perquè “a Espanya es parla molt de reindustrialització, però no es fa res”.

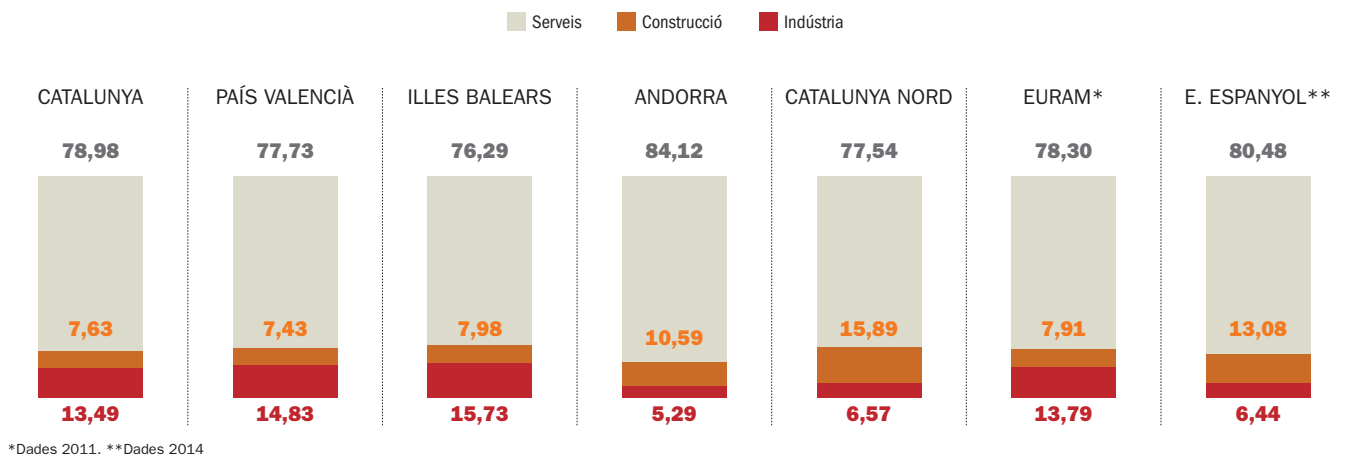
La indústria, per subsectors

Quins són els subsectors industrials més potents dels Països Catalans? L’Observatori de l’Euram, dependent de l’Institut Ignasi Villalonga, ens dona la resposta. Les indústries extractives, energia, aigua i residus són les que aporten un volum més gran de negoci (41.318 milions d’euros, cosa que representa un 22,4% del total). No molt lluny queden l’alimentació, les begudes i el tabac (un 18,5%), la indústria química i farmacèutica (14,6%) i el material de transport (11,8%).

Es tracta, en definitiva, de conscienciar-se que el monocultiu del turisme i la filosofia del sol i platja perjudica les possibilitats de futur del territori i dona menys garanties de continuïtat. I com a mostra un botó: els índexs d’atur han resistit millor allà on hi havia un sector industrial fort. “Tots hauríem de conscienciar-nos de la importància que la indústria té per al desenvolupament d’un país –explica Francesc García-Planas, president del gremi de Fabricants de Sabadell–. L’aposta, fa uns quants anys, pel sector de serveis va relegar la indústria a un segon pla i ara n’estem patint les conseqüències. La indústria era percebut com un sector brut, com un sector que només aportava problemes. Ara, però, amb la punxada de la bombolla financera, ens hem adonat que, a consciència, hem desmantellat pràcticament el nostre principal mitjà de vida econòmic. La indústria som els únics que aportem valor i internacionalització”.

Conscienciar del valor afegit que aporta la indústria al conjunt de l’economia s’ha convertit en el cavall de batalla dels qui s’hi dediquen. “Sense

Empreses per sector d'activitat

*Dades 2011. **Dades 2014

Font: Observatori de l'EURAM

indústria no hi ha serveis de valor afegit”, assegura contundent Emilio Golf, de la UPV. En aquest sentit, el sector reclama que es facen més esforços invertint en investigació i desenvolupament enfocats al món de l'empresa. “Creem suficient coneixement però el nostre problema és

que no es transfereix a les empreses”, es lamenta Antoni Garrell. Ramon Soler, president d'Ateval (Associació Tèxtil de la Vall d'Albaida) opina en aquesta mateixa línia: “Si volem que la indústria funcione, hem de saber quins avenços tecnològics hi ha. La transferència de coneixements

és molt difícil quan estem parlant d'empreses que, majoritàriament, són de grandària xicoteta”. I hi afegeix: “Si volem reindustrialitzar necessitem que la transmissió de tecnologia siga ràpida i àgil”.

Violeta Tena

FIRA DE LA Maduixa Sant Pol de Mar

- DIVENDRES 1 DE MAIG**
Fira de la maduixa i pastissos, esmorzar popular, espectacle infantil i tarda de còctels
- DISSABTE 2 DE MAIG**
Neteja de boscos, xocolatada i activitats infantils
- DIUMENGE 3 DE MAIG**
Fira de la maduixa, maduixada, tallers i sardanes

+ info: santpol.cat

Ajuntament de Sant Pol de Mar
Regidoria de Promoció Econòmica i Fires

Diputació Barcelona